

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Величка Иванова Милина,
Военна академия “Георги. С. Раковски”,
професионални направления:

3.3. Политически науки и 9.1. Национална сигурност

Относно: дисертационен труд за присъждане на научната степен “доктор” в професионално направление 3.3. Политически науки, докторска програма “Политология”

Автор на дисертационния труд: Димитър Любомиров Керанов,
докторант на самостоятелна подготовка в катедра “Администрация, управление и политически науки” при факултет “Международна икономика и администрация” на Варненски свободен университет “Черноризец Храбър”

Тема на дисертационния труд:

ДЕМОКРАТИЗАЦИЯТА НА ПОЛИТИЧЕСКИТЕ СИСТЕМИ
В АФРИКА

Основание за представяне на рецензията – участие в състава на научно жури определено със заповед на Ректора на ВСУ “Черноризец Храбър” № 292 от 04.05.2023 г.

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

В съвременната международна среда за сигурност, мястото и ролята на Африка стават все по-значими. Това е новото, основно поле на конкуренция на интереси и модели на развитие (икономически, политически, ценностни) между Китай и САЩ. Русия също има своите

сериозни заявки за военно и икономическо присъствие. В този контекст, темата за типа политически режим, за характеристиките и перспективите на политическия процес в африканските страни придобива особена актуалност и значение.

От друга страна, през последното десетилетие, в глобалното обществено мнение, престижността на либералната демокрация, като политически режим, който ефективно се справя с кризи (финансова, социално-икономическа, здравна, екологична, енергийна и др.) прогресивно намалява. Макар че, за демокрации се самообявяват преобладаващия брой членки на ООН, по своите характеристики, те си остават нелиберални (номинални, изборни, фасадни и т.н.) и на практика не отбелязват прогрес към консолидиране. Нещо повече, предизвикателствата на съвременната среда за сигурност, променят включително качествени характеристики на консолидирани (либерални) демокрации, като все по-остро налагат необходимостта от развитие на модела на функционирането им, за гарантиране на тяхната политическата стабилност.

Посочените две групи фактори/условия са основните, които подчертават нарастващата актуалност и значимост на темата на представеното за оценка дисертационно изследване.

Специално отбелязвам научната смелост на докторанта да се заеме с толкова сложна, многозначна тема, включваща редица отворени въпроси свързани с: понятието демократичен политически режим; факторите, условията и социокултурните предпоставки за демократичен транзит; моделите на демократична политическа модернизация; ролята на политическото лидерство и необходимите икономически предпоставки за демократизация; проблемът за универсалността на прехода към демокрация; тезата за демократизацията като условие за развитие и други.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е завършено, самостоятелно проведено научно изследване, което има сложен интердисциплинарен характер.

Работата е с обем от 281 страници от които 210 – основен текст. Изложението е обогатено и сполучливо онагледено с 27 фигури и 12 приложения, които допринасят за по-убедителното възприемане на резултатите от анализа.

Библиографският списък включва 424 източника на български, руски, английски, немски, португалски езици. Всички те са реално използвани и цитирани в текста на дисертацията, което дава възможност да се отличи авторския принос по темата. Впечатлява и броят на библиографските цитирания – 744, на разнородна по характер експертна литература, включително сериозна документална база.

Избраната структура от пет основни глави, като цяло е удачна и е позволила пълноценно (в рамките на зададените ограничения) разкриване съдържанието на темата. Докторатът съдържа и задължителните увод, заключение, списък на използваната литература, както и приложения, и списък на фигурите.

Изследването е много добре концептуализирано. Обектът и предметът на цялостния анализ в дисертационния труд са коректно дефинирани и са пряко и непосредствено свързани с целта на научното търсене: да се изследва в дълбочина демократизацията на Република Южна Африка, Зимбабве, Мозамбик, Ангола и Намибия и да се изведе модел за демократизацията на тези страни.

Формулировката на трите основни задачи за постигането на тази цел е под формата на изследователски въпроси (Защо се стига до разпадането на авторитарните режими? Какво е нивото на консолидиране на демокрацията в тези държави? Кой са определящите

действащи лица в процеса на демократизация в тези държави?), които структурират съдържанието на анализа в основните глави.

Уводът, надхвърля общоприетите рамки и на практика, в преобладаващата част от обема си (22стр.) има съдържанието и характера на първа глава на дисертационен труд, където като правило се уточняват теоретико-методологическите основи на изследването: съдържание на понятия, теоретични модели, концепции на релевантни по темата автори и т.н. Това, че уводът има заглавие и самото то (“Демокрация и демократизация – дефиниция и проблематика”) подсказват, че тази негова организация е осъзнат избор на докторанта, чиято целесъобразност не споделям. Въпреки това, като постижения на анализа тук отбелязвам: 1. Разкриването и критичното осмисляне на съдържанието на редица ключови за предмета на изследването понятия: демокрация, демократизация, деколонизация, колониализъм, расизъм. 2. Идентифицирането и структурирането на общите, типични исторически и политически характеристики на разглежданите държави, което обосновава избора на докторанта да ги анализира и съпоставя като група в своята работа.

Съдържанието на основните глави е подчинено на обща логика, предположена от последователното решаване на основните изследователски задачи. За постигнати резултати при разкриване предмета на изследване в основните глави, определям:

- Използването на социокултурния фактор като обяснителен модел за различната динамика и форми на протичане на процесите при демократичен транзит, което не е нещо ново, но е важно да се отбележи, че докторантът прилага този подход обосновано и успешно.

- Дозираното представяне на историята на колонизирането, както и партийната и политическата история на разглежданите държави, за разкриване предпоставките за някои специфични характеристики на

демократизационните процеси, на политическите им традиции и особеностите на съвременния политически процес в тях.

- Идентифицирането и структурирането на геополитическите, вътрешнополитическите и икономическите фактори и условия, предпоставили разпадането на авторитарния режими в разглежданите страни.

- Убедителното обосноваване на определящата роля на политическите лидери и на двете фази на демократизация.

- Аргументирането на негативната перспектива на развитието на демократичния процес, при запазване на водещата политическа роля на партиите, оглавявали национално-освободителните движения в разглежданите страни.

Като резултат от успешното решаване на основните задачи, двете авторови тези са потвърдени, а изследователската цел – убедително постигната.

3. Оценка на приносите в дисертационния труд

Постиженията в докторската си работа Димитър Керанов структурира в 5 научно-приложни и 2 научно-практически приноси. Като цяло, приемам самооценката на докторанта, а за по-значими резултати в изследването, главно заради тяхната полезност и възможна практическата приложимост, определям:

- Структурираното знание за демократичния транзит и неговите общи характеристики в пет африкански страни: Южна Африка, Ангола, Зимбабве, Мозамбик и Намибия.

- Предложеният модел на демократизация (включително графично представен) за дефинираните като „преселнически държави под авторитарен режим на белокожо малцинство“.

- Дефинирането на понятието „южноафриканска националноосвободителна автократия“ като специфичен политически

режим и идентифицирането на неговите характеристики.

Личният принос на докторанта в получаването на резултатите в дисертационния труд е ясно и точно оценен. Приемам, че изброените научни постижения са негово дело.

Важна част от получените в дисертационния труд резултати са представени в десет научни публикации, което е осигурило необходимата публичност на постиженията и приносите в изследването.

Представеният автореферат съответства на изискванията и отразява основните тези, направените изводи и научните постижения в дисертационния труд.

4. Становище относно наличието или липсата на плагиатство

В рамките на моите компетенции и достъпните ми източници не установявам плагиатство в представените публикации.

Не ми е известно в хода на процедурата да са получавани неанонимни и мотивирани писмени сигнали за плагиатство.

5. Критични бележки и препоръки

Към дисертацията имам две основни претенции и те са свързани с увода и заключението, за съдържанието на които има твърди стандартни изисквания при такъв тип изследователска работа. В оценявания докторат и в увода, и в заключението присъстват тези, анализ и даже приносни моменти, които биха имали много по-сериозно звучене, ако бяха разположени в основни части на структурата на работата. За увода, вече стана дума, но и в заключението: предложен е Моделът за демократизация (представен от автора като основен принос в изследването), формулирани са политически препоръки за проактивна национална политика към тези страни; оценена е новата роля на Китай в региона и даже са оценени рефлексите на конфликта в Украйна.

Основната ми препоръка към Димитър Керанов е да направи публични резултатите от това изследване, което безспорно би било

полезно за различни професионални публики, интересуващи се от актуалното състояние и перспективите на политическия процес в анализирани страни.

6. Заключение

Представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане.

Като оценявам достойнствата на постигнатото, давам положителна оценка на дисертационния труд на тема “Демократизацията на политическите системи в Африка” и изказвам съгласието си на Димитър Любомиров Керанов да бъде присъдена образователната и научна степен “доктор” в професионално направление 3.3. Политически науки.

май 2023 г.